

## Nowe stanowiska kilku rzadkich gatunków chrząszczy (Coleoptera) w okolicach Przemyśla

New records of several rare beetle species (Coleoptera) in Przemyśl vicinity

Tadeusz WOJAS

Katedra Ochrony Ekosystemów Leśnych, Wydział Leśny UR, al. 29 Listopada 46, 31-425 Kraków;  
e-mail: tadeusz.wojas@urk.edu.pl, ORCID: 0000-0002-8164-5059

KEY WORDS: Coleoptera, Curculionidae, Dermestidae, Melyridae, Nitidulidae, Ptinidae, Scarabaeidae, new records, SE Poland.

Przemyśl wraz z okolicami (w promieniu około 25 km) leży na obszarach silnie zróżnicowanych i niezmiernie interesujących pod względem przyrodniczym. Wynika to z faktu położenia tych terenów na pograniczu trzech makroregionów fizyczno-geograficznych o odmiennym charakterze: Kotliny Sandomierskiej, Pogórza Środkowobeskidzkiego i Płaskowyżu Sańsko-Dniestrzańskiego (RICHLING i in. 2021). To zróżnicowanie przekłada się także na znaczne bogactwo gatunkowe flory i fauny, w tym także owadów z rzędu chrząszczy. Szacowana liczba gatunków chrząszczy stwierdzonych w tym rejonie w okresie ostatnich 100 lat dochodzi do trzech tysięcy (Mapa Bioróżnorodności 2022). Podwaliny pod znajomość koleopterofauny okolic Przemyśla (w tym także terenów leżących obecnie poza granicami Polski) położył Tadeusz TRELLA, nauczyciel gimnazjum w Przemyślu (BUCHHOLZ i MELKE 2018). W kilkunastu pracach, opublikowanych w latach 1923-1939, podał niemal trzy tysiące gatunków, niekiedy bez wyszczególniania konkretnych stanowisk, zwłaszcza w przypadku gatunków pospolitych (Mapa Bioróżnorodności 2022). W okresie kolejnych 50 lat pojawiały się jedynie pojedyncze doniesienia o nowych elementach koleopterofauny tego regionu. Dopiero niedawno znaczny wkład w znajomość ryjkowców tych terenów wniosła publikacja MAZURA (1994). W latach 2010-2016 na obszarze Pogórza Przemyskiego prowadzono intensywne prace inwentaryzacyjne, obejmujące również chrząszcze, w związku z projektem powołania parku narodowego w masywie Suchego Obycza. Podczas tych badań stwierdzono występowanie 658 gatunków, w tym kilkanaście gatunków chronionych, wśród których cztery ujęte w załącznikach II i IV Dyrektywy Rady 92/43/EWG (BUCHHOLZ i MELKE 2018).

Podczas przygodnych obserwacji entomofauny w Przemyślu i okolicach odnotowano występowanie sześciu rzadko w Polsce spotykanych gatunków, dotąd nie stwierdzonych w tym regionie, należących do różnych rodzin (podział na rodziny w ujęciu BOUCHARDA i in. (2011)). Wszystkie wymienione poniżej gatunki, z wyjątkiem *Aphodius (Limarus) maculatus* STURM, nie były dotychczas wykazywane z Beskidu Wschodniego.

### Scarabaeidae: *Aphodius (Limarus) maculatus* STURM, 1800

- Beskid Wschodni: FA10 Brylińce, 7 IX 2017, 10 exx., las bukowo-jodłowy, do pułapek glebowych z odchodami daniela i dzika, leg. M. OBSZARNY, det. et coll. T. WOJAS.

Gatunek rzadki, wykazywany z pojedynczych stanowisk w siedmiu krainach, przy czym w Górach Świętokrzyskich, na Nizinie Mazowieckiej i Pojezierzu Pomorskim notowany przed ponad 100 laty. Z Beskidu Wschodniego podany z Barwinka i Małastowa-Pętnej (BURAKOWSKI i in. 1983, BUNALSKI i SZWAŁKO 1990).

### Dermestidae: *Globicornis nigripes* (FABRICIUS, 1792)

- Beskid Wschodni: FA11 Krasieczyn, 28 V 2016, 4 exx., na kwiatkach tawułu *Spiraea* sp. w parku pałacowym, leg. et coll. T. WOJAS.

Gatunek w Polsce rzadko obserwowany, znany z kilkunastu stanowisk w dziewięciu krainach, przy czym na Roztoczu, Wzgórzach Trzebnickich i w Sudetach Zachodnich notowany przed ponad 100 laty

(BURAKOWSKI i in. 1986a, BOROWIEC i in. 1992, KADEJ 2005, RUTA i in. 2006, 2011, MIŁKOWSKI i in. 2015).

**Ptinidae:** *Gastrallus laevigatus* (OLIVIER, 1790)

– Beskid Wschodni: FA21 Przemyśl-Zamek, 4 VII 2021, 1 ex., w koronie *Cercis* sp. w ogrodzie zamkowym, leg. et coll. T. WOJAS.

Bardzo rzadki gatunek, biologicznie związany z jemiolą i starymi drzewami liściastymi, wykazany z czterech krain w XIX i na początku XX w. (BURAKOWSKI i in. 1986); współczesne doniesienie z Górnego Śląska, w rzeczywistości odnosi się do *Gastrallus knizeki* ZHR. – gatunku niedawno opisanego (GRZYWOCZ 2015, GRZYWOCZ i in. 2017). Na „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” umieszczony w kategorii DD (PAWŁOWSKI i in. 2002).

**Melyridae:** *Ebaeus flavicornis* ERICHSON, 1840

– Beskid Wschodni: FA21 Przemyśl-Zamek, 4 VII 2021, 1 ex., w ogrodzie zamkowym na dolnych gałęziach kwitnącej lipy drobnolistnej *Tilia cordata* MILL., leg. et coll. T. WOJAS.

Rzadko spotykany ciepłolubny gatunek, wykazany z dziewięciu krain, jednak większość danych o jego rozmieszczeniu w kraju pochodzi sprzed ponad 100 lat. Współcześnie podany z siedmiu krain: Dolnego Śląska, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Pienin, Pojezierza Mazurskiego, Puszczy Białowieskiej, Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej i Wyżyny Małopolskiej (BURAKOWSKI i in. 1986a, BOROWSKI 2001, BYK i BYK 2004, RUTA i in. 2011).

**Nitidulidae:** *Meligethes czwalinai* REITTER, 1871

– Beskid Wschodni: FV29 Kalwaria Paławska, 27 V 2016, 1 ex., na skraju lasu mieszanego, na kwiatach rośliny żywicielskiej *Lunaria rediviva* L., leg. et coll. T. WOJAS.

Bardzo rzadki gatunek, notowany w pięciu krainach, a współcześnie w trzech: w Beskidzie Zachodnim, na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej i na Wyżynie Małopolskiej (PAWŁOWSKI 1967, BURAKOWSKI i in. 1986b, KUBISZ 1994, KUBISZ i PAWŁOWSKI 1998).

**Curculionidae:** *Neophytobius granatus*  
(GYLLENHAL, 1835)

– Beskid Wschodni: FV29 Nowosiółki Dydyńskie, 27 V 2016, 1 ex., na żwirowisku rzeki Wiar, leg. et coll. T. WOJAS.

Gatunek rzadko spotykany, podawany z dziewięciu krain, przy czym doniesienia z Dolnego Śląska,

Niziny Sandomierskiej i Sudetów Zachodnich oparte były na XIX-wiecznych materiałach. Znajduwany na żwirowatych i piaszczystych pobrzeżach rzek i potoków, częściej na obszarach górzystych. (BURAKOWSKI i in. 1997, GOSIK i ROZWAŁKA 2011).

## PIŚMIENNICTWO

- BOROWIEC L., KANIA J., WANAT M. 1992. Chrząszcze (Coleoptera) nowe dla Puszczy Białowieskiej. *Wiadomości Entomologiczne*, **11** (3): 133-141.
- BOROWSKI J. 2001. Próba waloryzacji lasów Puszczy Białowieskiej na podstawie chrząszczy (Coleoptera) związanych z nadrzewnymi grzybami. (ss. 287-317). [W:] A. SZUJECKI (red.) Próba szacunkowej waloryzacji lasów Puszczy Białowieskiej metodą zooindykacyjną. SGGW, Warszawa.
- BOUCHARD P., BOUSQUET Y., DAVIES A.E., ALONSO-ZARAZAGA M.A., LAWRENCE J.F., LYAL C.H.C., NEWTON A.F., REID C.A.M., SCHMITT M., ŚLIPIŃSKI S.A., SMITH A.B.T. 2011. Family-group in Coleoptera (Insecta). *Zookeys*, **88**: 1-972.
- BUCHHOLZ L., MELKE A. 2018. Owady – chrząszcze Coleoptera. (ss. 314-377). [W:] M.D. BOĆKOWSKI, I. BARA, R. MICHAŁSKI (red.) Projektowany Turnicki Park Narodowy. Stan walorów przyrodniczych – 35 lat od pierwszego projektu parku narodowego na Pogórze Karpackim. Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze, Nowosiółki Dydyńskie.
- BUNALSKI M., SZWAŁKO P. 1990. Nowe stanowiska rzadkich chrząszczy z podrodziny Aphodiinae (Coleoptera, Scarabaeidae) w Polsce. *Wiadomości Entomologiczne*, **9** (1-2): 7-11.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1983. Chrząszcze – Coleoptera. Scarabaeoidea, Dascilloidea, Byrrhoidea i Parnoidea. *Katalog Fauny Polski*, **23**, 9: 1-294.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1986a. Chrząszcze – Coleoptera. Dermestioidea, Bostrichoidea, Cleroidea i Lymexyloidea. *Katalog Fauny Polski*, **23**, 11: 1-242.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1986b. Chrząszcze – Coleoptera. Cucujoidea, część 1. *Katalog Fauny Polski*, **23**, 12: 1-266.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1997. Chrząszcze – Coleoptera. Ryjkowce – Curculionidae, część 3. *Katalog Fauny Polski*, **23**, 21: 1-307.
- BYK A., BYK S. 2004. Chrząszcze saproksylofilne próchnowisk rezerwatu „Dęby w Krukach Pasłęckich”. *Parki Narodowe i Rezerwaty Przyrody*, **23** (4): 555-580.
- GOSIK R., ROZWAŁKA R. 2011. Nowe stanowiska rzadko spotykanych w kraju ryjkowców (Coleoptera: Curculionidae). *Wiadomości Entomologiczne*, **30** (1): 60-62.
- GRZYWOCZ J., KRÓLIK R., SZOLTYS H. 2017. *Gastrallus knizeki* ZHRADNIK, 1996 – nowy dla entomofauny Polski gatunek kołatka (Coleoptera: Ptinidae). *Acta Entomologica Silesiana*, **25** (online 024): 1-2.
- GRZYWOCZ J. 2015. *Gastrallus laevigatus* (OLIVIER, 1790) (Coleoptera: Ptinidae) na Górnym Śląsku. *Acta Entomologica Silesiana*, **23** (online 022): 1.
- KADEJ M. 2005. Dane o występowaniu przedstawicieli Dermestidae (Coleoptera) w Polsce. *Wiadomości Entomologiczne*, **24** (1): 21-31.
- KUBISZ D. 1994. Materiały do znajomości rozszedlenia w Polsce niektórych gatunków Nitidulidae (Coleoptera). *Acta Entomologica Silesiana*, **2**: 45.

- KUBISZ D., PAWŁOWSKI J. 1998. Suplement do znajomości chrząszczy (Coleoptera) Ojcowskiego Parku Narodowego i jego otuliny (w 145 rocznicę rozpoczęcia inwentaryzacji faunistycznej w Ojcowie). Prądnik. Prace i Materiały Muzeum im. prof. Władysława Szafera, **11-12**: 293-323.
- Mapa Bioróżnorodności 2022. Krajowa Sieć Informacji o Bioróżnorodności. <http://baza.biomap.pl> (dostęp: 29.01.2022)
- MAZUR M. 1994. Rozmieszczenie ryjkowców (Coleoptera: Rhinomaceridae, Attelabidae, Apionidae, Curculionidae) na Pogórzu Dynowskim i Przemyskim. Zeszyty Naukowe UJ, Seria nauk biologicznych, Zoologia, **40**: 35-76.
- MILKOWSKI M., MOKRZYCKI T., RUTA R. 2015. Nowe stanowiska wachlarzykowatych (Coleoptera: Ripiphoridae) w Polsce. Przegląd Przyrodniczy, **26**: 22-29.
- PAWŁOWSKI J. 1967. Chrząszcze (Coleoptera) Babiej Góry. Acta Zoologica Cracoviensia, **12**: 419-665.
- PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002. Coleoptera Chrząszcze. (ss. 88-100). [W:] Z. GŁOWACIŃSKI (red.) Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. IOP PAN, Kraków.
- RICHLING A., SOLON J., MACIAS A., BALON J., BORZYSZKOWSKI J., KISTOWSKI M. (red.) 2021. Regionalna geografia fizyczna Polski. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- RUTA R., KONWERSKI S., JAŁOSZYŃSKI P., MILKOWSKI M. 2011. Nowe stanowiska Malachiinae (Coleoptera: Melyridae) w Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **30** (3): 137-148.
- RUTA R., KONWERSKI S., KRÓLIK R., LASOŃ A., MILKOWSKI M. 2006. Nowe stanowiska skórnikowatych (Coleoptera: Dermestidae) w Polsce. Część 2. Megatominiae. Wiadomości Entomologiczne, **25** (1): 21-28.
- RUTA R., PACUK B., JAŁOSZYŃSKI P. 2011. Nowe stanowiska rzadko spotykanych Dermestidae (Insecta: Coleoptera) w Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **30** (1): 47-53.

*Wpłynęło: 28 kwietnia 2022*  
*Zaakceptowano: 28 października 2022*